

Антропоізація ландшафтів Придніпровської височини

Копієвська Т.М.

Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

Складність і різноманітність екологічної ситуації в межах Придніпровської височини вимагає розробки програми створення ландшафтно-екологічної інформаційної системи цього регіону. Створення такої системи дозволить реалізувати програму впровадження дієвої схеми екологічного моніторингу та вирішити актуальні геоекологічні проблеми регіону.

Ключові слова: антропогенне навантаження, екологічна ситуація, ландшафтно-екологічна інформаційна система.

Estimation of ecological situation within the limits of Predneprovska Vesochena with the purpose of creation of landscape-ecological information system of region. Complication and variety of ecological situation within the limits of Predneprovska Vesochena requires development of the program of creation of the landscape-ecological information system of region. Creation of such system will allow realizing the program introduction of effective chart of the monitoring and deciding the actual geoeological problems of region.

Keywords: anthropogenic loading, ecological situation, landscape-ecological information system.

Оптимізація середовища та концепція сталого розвитку в сучасних умовах із вирішенням економічних проблем передбачає поліпшення екологічного стану довкілля шляхом нормування антропогенного навантаження на ландшафти та раціонального використання території, до структури яких і входить басейн річки Синюха. Для цього необхідно, щоб параметри антропогенного впливу на довкілля встановлювались на безпечних для життя людини рівнях, за яких гарантується функціонування ландшафтів у зрівноважених станах.

Для розробки норм антропогенних навантажень на ландшафти обов'язковим є дослідження антропогенної трансформації шляхом виявлення їх сучасного екологічного стану, встановлення залежності змін від інтенсивності антропогенних навантажень індивідуально для кожного природного регіону. Оцінка масштабів та глибини антропогенної трансформації ландшафтів дає змогу визначити пріоритетні заходи (залежно від ступеня трансформації) з охорони, підтримки та відтворення їх екологічної стійкості. Така оцінка можлива лише на підставі належно організованого контролю за станом довкілля і створення системи збалансованого еколого-економічного розвитку території.

В Україні йде активний пошук нових правових форм в законодавстві про Землю, водні ресурси, надра, охорону природи, заповідні та охоронні території, національні парки, пам'ятники природи. На даний час еколого-

географічні дослідження природних ландшафтів науково недостатньо обґрунтовані. Тому важливим питанням є розробка і реалізація постійно діючих моделей локального рівня, пов'язаних в єдину систему, що дозволить відобразити ступінь антропогенної трансформації та адаптувати пропоновану модель функціонування ландшафтів басейну р. Синюха для вирішення завдань районного управління.

Такі умови вимагають налагодження надійних систем моніторингу і оцінки поточного стану ландшафтів басейну р. Синюха для виявлення можливих кризових ситуацій, розробки прогнозів розвитку негативних явищ, оптимізації існуючих програм моніторингових спостережень, господарської і рекреаційної діяльності.

Існуючі наукові підходи при проведенні досліджень ландшафтів басейнів річок - вибіркового моніторингу і відсутності комплексності при аналізі - не забезпечують отримання науково обґрунтованих рекомендацій щодо сталого розвитку даних ландшафтів. Тому є необхідним проведення наукового дослідження з метою оцінки сучасного стану ландшафтів басейну р. Синюха і прогнозування поведінки основних елементів ландшафтів, обґрунтування допустимих рівнів шкідливого антропогенного впливу.

Методологічною основою наукового дослідження яка включає географічний аналіз, сучасні уявлення про розвиток ландшафтів, ступінь антропогенного впливу на сучасні ландшафтні комплекси є роботи українських та зарубіжних географів М.Д. Гродзинського, Г.І. Денисика, Я.І. Жупанського, А.Г. Ісаченка, І.П. Ковальчука, О.М. Маринича, А.В. Мельника, І.В. Мельничука, Л.І. Мухіної, В.А. Ніколаєва, В.М. Пащенко, С.В. Преображенського, О.Г. Топчієва, П.Г. Щищенка, І.Г. Швєбса, І.Л. Момонт.

Основні прикладні та методичні результати дослідження можуть бути використані для аналізу антропогенної трансформації ландшафтів з метою визначення сучасної екологічної ситуації. Районування регіону за ступенем гостроти екологічної ситуації має практичне значення для визначення пріоритетних напрямів розвитку господарства, зокрема проведення відновних (рекультивацийних) заходів на територіях із кризовою і передкризовою екологічними ситуаціями та нормування антропогенних навантажень у ландшафтах з конфліктною, задовільною та сприятливою екологічними ситуаціями. Практичні рекомендації щодо зменшення антропогенного навантаження на екосистеми можуть бути використані для розробки регіональної екологічної політики.

Результати роботи можуть запроваджуватись для створення системи регіонального моніторингу, ефективного управління функціонування ландшафтів, пріоритетних напрямів розвитку господарських структур. Інтегральна оцінка антропогенної трансформації ландшафтів басейну р. Синюха здійснюється для обґрунтування рекомендацій щодо оптимізації їх формування в рамках реалізації сталого розвитку України.